

Sygn. akt II PSK 133/21

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa J. G.
przeciwko P. S.A. w B.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 sierpnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.
z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt VI Pa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 12 grudnia 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez powódkę J. G. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 21 grudnia 2018 r., oddalającego powództwo o przywrócenie powódki do pracy u pozwanego P. S.A. w B.

Powódka J. G. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 12 grudnia 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i

zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 39 k.p., art. 56 § 1 k.p. i art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zawarła w pytaniu: czy pracownik spełniający wymogi z art. 4, z uwzględnieniem art. 5-12, ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., o emeryturach pomostowych, który nie skorzystał z prawa do emerytury pomostowej w wieku obniżonym, objęty jest ochroną z art. 39 k.p. w przypadku wypowiedzenia mu umowy o pracę, gdy brakuje mu nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia „normalnego wieku” emerytalnego i uzyskania emerytury na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych?

Niezależnie od tego skarżąca podniosła, że występują rozbieżności w orzeczeniach Sądu Najwyższego: z dnia 7 grudnia 2012 r. (teza 2. aktualna), II PK 123/12 i z dnia 10 czerwca 2008 r., I BP 51/07, które powinny być wyjaśnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej

charakterze elementu interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej

określonych kryteriów. Przede wszystkim sformułowanemu przez skarżącą pytaniu, nazwanemu przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, nie towarzyszy bowiem jakiegokolwiek wywód o charakterze jurydycznym, który przedstawiałby argumentację wykazującą możliwość różnorodnej oceny problemu zawartego w tym pytaniu. Za taki wywód nie można bowiem w żadnym razie uznać lakonicznej uwagi sugerującej rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Wymaga zaś podkreślenia, że w ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać istnienie zagadnienia prawnego, które miałyby istotny charakter, czy też wątpliwości dotyczących wykładni określonego przepisu, ponieważ na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przysądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przysądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przysądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższego spostrzeżenia Sąd Najwyższy stwierdza, że wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, w jego orzecznictwie nie występują sugerowane przez skarżącą rozbieżności na tle wykładni art. 39 k.p. Przeciwnie, wykładnia ta ma jednolity i ugruntowany charakter. Już w wyroku z dnia 28 marca 2002 r., I PKN 141/01 (OSNP 2004 nr 5, poz. 86) Sąd Najwyższy wyjaśnił bowiem, że przewidziana w art. 39 k.p. ochrona dotyczy ustawowej gwarancji trwałości zatrudnienia i pewności pozyskiwania środków utrzymania w ramach pracowniczego stosunku pracy w przedemerytalnym okresie potencjalnie zmniejszonych szans na znalezienie nowego zatrudnienia, jeżeli kontynuowane zatrudnienie umożliwia pracownikowi uzyskanie uprawnień emerytalnych. Sąd Najwyższy stwierdził przy tym, że *prima facie* analizowany zakaz wypowiedzania stosunku pracy ma wymiar indywidualny i odnosi się do wieku emerytalnego,

którego uzyskanie umożliwia konkretnemu pracownikowi uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. Wykładnia celowościowa art. 39 k.p. prowadzi natomiast do wniosku o objęciu ochroną takich pracowników, którzy - będąc w zaawansowanym wieku - nie mają jeszcze prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego, a w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę mogliby mieć trudności w uzyskaniu środków utrzymania z innej pracy, a także w nabyciu uprawnień emerytalnych z uwagi na brak ustawowo wymaganego stażu ubezpieczenia. Równocześnie z przepisu tego wynika, że pracownik osiąga przewidziany w nim wiek emerytalny tylko jeden raz, co oznacza, że ochrona w wieku „przedemerytalnym” nie może być „kategorią ruchomą i relatywną”, która mogłaby wprowadzać stan niepewności co do okresu obowiązywania zakazu wypowiedzania umowy o pracę w zależności od tego, czy chroniony tym zakazem pracownik skorzysta, czy też nie skorzysta z uprawnień emerytalnych.

Podzielając ten kierunek wykładni, również późniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje jednolicie, że funkcja ochronna i stabilizacyjna art. 39 k.p. polega na tym, iż jego zastosowanie ma doprowadzić do sytuacji, w której objęty zawartą w nim regulacją pracownik będzie mógł bez przeszkód uzyskać uprawnienia emerytalne, bez potrzeby poszukiwania zatrudnienia u innego pracodawcy, ale tylko wówczas, gdy kontynuowanie zatrudnienia u aktualnego pracodawcy pozwoli mu na osiągnięcie wieku emerytalnego i uzyskanie uprawnień emerytalnych z mocy samego prawa, po ziszczeniu się warunków określonych w przepisach emerytalnych. Ochrona ta nie przysługuje natomiast w przypadku, gdy składnikiem (warunkiem) nabycia prawa do emerytury jest wniosek ubezpieczonego, jak to ma miejsce np. przy przejściu na wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej lub wówczas, gdy prawo do emerytury nie jest związane z osiągnięciem określonego wieku, ale wyłącznie z wypracowaniem stażu ubezpieczeniowego uprawniającego do emerytury (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 grudnia 2006 r., II PK 159/05, OSNP 2007 nr 1-2, poz. 3; z dnia 5 lipca 2011 r., I PK 15/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 194; z dnia 27 lipca 2011 r., II PK 20/11, LEX nr 1026630). W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się również pogląd, że użyte w art. 39 k.p. pojęcie wieku emerytalnego należy utożsamiać nie tylko z powszechnym wiekiem emerytalnym określonym w

przepisach ustawy emerytalnej, ale także z obniżonym wiekiem emerytalnym przewidzianym w przepisach emerytalnych dla niektórych grup ubezpieczonych. Dlatego też wyrażony w art. 39 k.p. zakaz wypowiedzenia umowy o pracę obejmuje, między innymi, pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli dalszy okres zatrudnienia umożliwi im uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem niższego wieku emerytalnego na podstawie art. 32 lub art. 46 ustawy emerytalnej (por. powołany wyżej wyrok z dnia 28 marca 2001 r., I PKN 141/01 oraz uzasadnienie wyroku z dnia 16 lipca 2008 r., I PK 11/08, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 314), a także pracowników, którzy spełnili do dnia 31 grudnia 1998 r. warunek stażu ubezpieczeniowego (ogólnego i szczególnego) uprawniający ich do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 tej ustawy (por. wyroki: z dnia 8 lipca 2008 r., I PK 309/07, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 308; z dnia 9 marca 2009 r., I PK 180/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 236; z dnia 5 maja 2011 r., II PK 282/10, OSNP 2012 nr 11-12, poz. 140).

Wypada podkreślić, że analogiczne jest stanowisko Sądu Najwyższego dotyczące „wieku emerytalnego” jako przesłanki objęcia pracownika ochroną trwałości stosunku pracy wynikająca z art. 39 k.p. w odniesieniu do wieku uprawniającego do emerytur pomostowych. Stanowisko to opiera się na następujących argumentach. Emerytura pomostowa - po pierwsze - jest świadczeniem emerytalnym określonym w ustawie emerytalnej, po drugie - została ustanowiona w miejsce (zamiast) emerytur przysługujących dotychczas z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie art. 32, 46 i 184 tej ustawy i po trzecie - przysługuje po spełnieniu warunków określonych w przepisach, do których ustawa ta odsyła. Na taki właśnie charakter pomostowego świadczenia emerytalnego wskazuje również art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym określa ona, między innymi, warunki nabywania prawa do emerytur przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej.

Uprawnienie do emerytury pomostowej powstaje z mocy samego prawa z dniem spełnienia warunków wymaganych do jej nabycia, w tym osiągnięcia wieku

niższego od powszechnego wieku emerytalnego (art. 4 pkt 3 i art. 15 ust. 1 ustawy). Uzasadnia to uznanie wieku uprawniającego do emerytury pomostowej za wiek, z osiągnięciem którego pracownik nabywa uprawnienia emerytalne, a to pozwala na uznanie go za wiek emerytalny w rozumieniu art. 39 k.p. W ocenie Sądu Najwyższego, nie ma bowiem żadnego doniosłego argumentu na uzasadnienie stanowiska, że w zakresie nabywania prawa do świadczenia emerytalnego z osiągnięciem ustawowo obniżonego wieku sytuacja pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określonych w przepisach rozporządzenia z 1983 r., którym przysługuje emerytura na podstawie art. 32, 46 i 184 ustawy emerytalnej, różni się od sytuacji osób spełniających warunki do emerytury pomostowej.

Ustanie prawa do emerytury pomostowej wskutek ustalenia przez organ rentowy prawa do emerytury „zwykłej” lub osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego (art. 16 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych) i wynikające z tego odrębne ustalanie wysokości obu świadczeń emerytalnych uzasadnione jest zaś tym, iż emerytura pomostowa nie przysługuje z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ale z odrębnego Funduszu Emerytur Pomostowych. Źródło finansowania emerytury pomostowej oraz sposób jej obliczania nie mają jednak znaczenia dla rozpatrywanego zagadnienia, skoro emerytura pomostowa niewątpliwie jest emeryturą przysługującą w niższym niż powszechny wiek emerytalny, a art. 39 k.p. nie odwołuje się do emerytury przysługującej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Podobnie bowiem jak w przypadku ochrony przysługującej z mocy art. 39 k.p. przed osiągnięciem obniżonego wieku umożliwiającego nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 32, 46 i 184 ustawy emerytalnej, ochrona ta przysługuje pracownikowi tylko jeden raz, co oznacza, że kończy się ona z chwilą ukończenia przez pracownika wieku uprawniającego do emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalny, nawet jeśli stosunek pracy nie zostanie rozwiązany (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2016 r. III PZP 9/15, OSNP 2016 nr 8, poz. 100 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2012 r., I PK 145/12, LEX nr 1284682; z dnia 7 grudnia 2012 r., II PK 123/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 226; z dnia 24 października 2017 r., II PK 300/16, LEX nr 2426552; z dnia 5 lipca 2018 r., II PK 207/17, LEX nr 2518926).

Sąd Najwyższy zauważa równocześnie, że lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, iż Sąd Okręgowy w pełni respektował taki właśnie kierunek wykładni art. 39 k.p., przyjmując go za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego jednoznacznie wynikało, że skarżąca ukończyła wiek uprawniający ją do nabycia prawa do emerytury pomostowej już w dniu 5 maja 2013 r., a zatem z tym dniem utraciła ochronę z art. 39 k.p.

Końcowo Sąd Najwyższy zauważa i to, że również powołane przez skarżącą orzeczenia nie wskazują na występowanie rozbieżności poglądów na tle wykładni art. 39 k.p. W wyroku z dnia 10 czerwca 2008 r., I BP 51/07 (LEX nr 494126) Sąd Najwyższy wyjaśnił bowiem, że obniżony wiek emerytalny określony w art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest wiekiem ustalonym ustawowo jako wiek emerytalny dla ściśle określonej kategorii zatrudnienia. Tym samym nie można zrównywać w uprawnieniach do ochrony płynącej z art. 39 k.p. pracowników, którzy przechodząc na tzw. wcześniejszą emeryturę, nadal korzystają ze szczególnego przywileju socjalnego. Analogicznie w wyroku z dnia 7 grudnia 2012 r., II PK 123/12 (LEX nr 1380791) podkreślono odrębność świadczenia uzyskanego na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej w stosunku do emerytur przysługujących w obniżonym wieku emerytalnym.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie wykazała potrzeby merytorycznego rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.